

EDISTÄÄKÖ TOIMINTA OSALLISUUTTA?

1. OSALLISUUS OMASSA ELÄMÄSSÄ

1. Miten houkuttelette mukaan ihmisiä, jotka eivät koe julkisia tiloja turvallisiksi tai jotka vetäytyvät omiin oloihin rahan puutteen tai muiden vaikeuksien vuoksi?
2. Mitä teette, jotta yksin jääneet tulisivat a) löydetyiksi, b) kunnioittaen kohdatuiksi, c) vuorovaikutukseen innostetuiksi ja d) palveluihin, toimintaan tai työelämään saatetuiksi?
3. Etsitäänkö toimintaan tai palveluun osallistujan kanssa hänelle sopivia ratkaisuja? Millä tavalla?
4. Voiko toimintaan osallistua halutessaan vain sivustakatsojana tai pienellä ja satunnaisellakin panoksella?
5. Saako osallistuja olla toimija eikä toiminnan kohde? Miten se tehdään käytännössä?
6. Saako osallistuja kokeilla erilaisia rooleja? Miten se tehdään käytännössä?
7. Järjestättekö tapahtumia ja toimintaa, jossa ihmiset voivat irrottautua hetkeksi arjesta? Millaisia?

2. OSALLISUUS YHTEISÖISSÄ JA VAIKUTTAMISEN PROSESSEISSA

YHDESSÄ SUUNNITTELU JA YHTEISKEHITTÄMINEN

8. Onko osallistujien tarpeita selvitettyäessä kuultu osallistujia itseään? Miten?
9. Käytetäänkö palvelussa tai toiminnassa jotakin yhteiskehittämisen menetelmää? Esim. kokemusasiantuntijuus, kehittäjäasiakkuus, fokusryhmä, asiakasraati tai jokin aivan uusi menetelmä.
10. Millaista yhteiskehittämistä tai yhteistuotantoa teette? Esim. kokemusasiantuntijan vastaanotto tai kyläjuhlien järjestäminen yhdessä muiden toimijoiden kanssa.
11. Muotoillaanko palvelua yhdessä asiakkaiden kanssa palvelumuotoilun tai muun tuotekehityksen työkalun avulla? Mitä teette käytännössä?
12. Millä tavalla yhteis- tai tuotekehittämiseen osallistuva voi seurata työnsä vaikuttavuutta?
13. Kerätäänkö yhteiskehittämisen myötä kertynyttä kokemustietoa talteen ja hyödynnetäänkö sitä paikallisesti tai valtakunnallisesti? Onko tähän luotu pysyvä rakenne?
14. Pyritäänkö yhteiskehittäminen vakiinnuttamaan pysyväksi käytännöksi julkisen sektorin toimialoilla? Miten?

OMAehtoinen JA Yhteinen TOIMINTA

15. Annetaanko osallistujille erilaisia tilaisuuksia toteuttaa itseään tai ilmaista ajatuksiaan tai mielipiteitään? Esim. piirtämällä, maalaamalla, kirjoittamalla, kuvaamalla tai muulla tavoin luovasti.

16. Millä tavoin kaikkein heikoimmassa asemassa olevat saavat osaamisensa näkyviin niin, että siitä seuraa arvostusta ja kiitosta myös oman viiteryhmän ulkopuolelta?
17. Etsitäänkö keinoja, joilla osallistujat voivat vaikuttaa itselle tärkeisiin asioihin lähipiirissä, elinympäristössä tai laajemmin? Mitä nämä keinot ovat?
18. Lisätäänkö kansalais- ja demokratiataitoja? Esim. vapaan sivistystyön keinoin, opintopiirein, avoimin tiloin tai maahanmuuttajien kielitaitoon panostamalla.
19. Toteuttavatko osallistujat yksin tai yhdessä vertaisten ja ammattilaisten kanssa isompia tai pienempiä projekteja, joilla osallistujat saavat tärkeiksi kokemilleen asioille näkyvyyttä? Esim. pop up -tapahtuma, kansalaisopiston kurssi, asennekampanja, mielipidekirjoitus, kokemustietoisku, avoin tila, flash mob, osallistavaa tiedettä tai kulttuuria.
20. Miten rohkaisette osallistujia köyhyden torjuntaan tai syrjinnän ehkäisemiseen?

3. OSALLISUUS YHTEISESTÄ HYVÄSTÄ

21. Luodaanko toiminnassa yhteisiä tiloja ja yleishyödyllistä toimintaa, jossa ihmiset voivat kohdata toisensa tasavertaisina ilman, että ihmisten ongelmat tai taustat määrittäisivät kohtaamista? Pyritäänkö toiminnassa aktiivisesti siihen, että eri väestöryhmät kohtaavat?
22. Tarjoaako toiminta mahdollisuuden luoda yhteistä hyvää eli sosiaalista ja jopa taloudellista arvoa a) muille toimintaan osallistujille ja b) laajemmin paikallisessa yhteisössä? Esim. virkistys; ympäristönhoito; yhteisten tilojen viihtyvyyden, yhteisötaiteen, harrastusmahdollisuuksien tai sosiaalisen toiminnan yhteistuotanto; tietojen ja taitojen jakaminen; osuuskuntiin osallistuminen; yhteisöllisen hyvinvoinnin ja luottamuksen rakentaminen.
23. Tarjoaako toiminta mahdollisuuden nauttia paikallisen yhteisöllisyyden hyvistä puolista? Esim. merkityksellisuuden kokemus osana yhteisöä, yhdenvertaisuuden kokemus, luottamus, yhteisöllinen hyvinvointi, toisten ihmisten seura, tiedot ja taidot.

OSALLISUUTTA EDISTÄVIEN RAKENTEIDEN LUOMINEN

On tärkeää, että yllä mainitut hyvät osallisuutta edistävät keinot juurtuvat osaksi jatkuvaa toimintaa.

24. Millaisia osallisuutta lisääviä rakenteita toiminnassa luodaan? Miten? Esimerkkejä rakenteista: osallisuusohjelma, kunnan ja kansalaistoimijat yhteen tuova toimintamalli (esimerkiksi kumppanuuspöytä tai kumppanuusrahoitus), verkosto, osallisuutta edistävä säännöllinen yleishyödyllinen toiminta, osallisuuden edistämistä vastaava työntekijä, luovia toimintamalleja työssään käyttävä kiertävä kulttuurituottaja tai luova pedagogi, sosiaalityön asiakkaiden ja kansalaisopiston yhteiskehittämä ja -tuottama säännöllisesti järjestettävä kurssi.

Osallisuuden palaset

Kysymykset on kehitetty THL:ssä osana Sosiaalisen osallisuuden edistämisen koordinaatiohanke – Sokran ja Euroopan sosiaalirahaston toimintalinjan 5 hankkeiden Osallisuuden palaset -kehittämistyötä. Tavoitteena on edistää erityisesti heikoimmassa asemassa olevien osallisuutta. [THL.FI/SOKRA](https://thl.fi/sokra) > OSALLISUUDEN EDISTÄMISEN MALLIT